

NCAM 13

National Conference on
Administration and Management

การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารจัดการ ครั้งที่ 13

PSU

คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

22 พฤษภาคม 2564

ณ อาคารวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เพื่อการจัดการ
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

SUSTAINABLE
DEVELOPMENT
GOALS

การปรับเปลี่ยนองค์กรสู่ยุคดิจิทัล

Organizational Transformation in Digital Era

PROCEEDINGS

NCAM 13

**National Conference on
Administration and Management**

การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารจัดการ ครั้งที่ 13

การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารจัดการ ครั้งที่ 13 ประจำปี 2564
The 13th National Conference on Administration and Management

วันเสาร์ที่ 22 พฤษภาคม 2564
ณ อาคารวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เพื่อการจัดการ
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

จัดทำโดย
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
29. ศึกษาการนำระบบสารสนเทศ มาใช้ลดต้นทุนในการจัดการธุรกิจ ปลากะพงในระบบห่วงโซ่คุณค่าในส่วนกิจกรรมหลักต้นทาง : การเลี้ยงปลากะพงในทะเลสาบสงขลา	374
30. ศึกษาปัจจัยที่ร้านอาหารตัดสินใจใช้บริการแอปพลิเคชันเดลิเวอรี่ และเปรียบเทียบความแตกต่างของผู้ให้บริการเดลิเวอรี่ในเขตพื้นที่ จังหวัดสงขลา	382
31. ศึกษาแนวทางที่ควรนำ IT เข้ามาช่วยแก้ปัญหาการเพาะเลี้ยง ปลากะพงขาวในกระชัง ตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา	392
32. รูปแบบการนำเสนอเสื้อผ้าออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ ซื้อของเจเนอเรชั่น เบบี้ บูมเมอร์	399
ห้องนำเสนอที่ 5 การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรธุรกิจ	
33. ประโยชน์และปัญหาการใช้ดิจิทัลของพนักงานธนาคารพาณิชย์ แห่งหนึ่ง ในจังหวัดสงขลา	411
34. ความสำคัญและปัญหาของการใช้เทคโนโลยีในช่วงโควิด-19 มีผลต่อ การปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด (มหาชน) ในเขตภาคใต้	419
35. การนำสื่อดิจิทัลมาเป็นส่วนช่วยในการขายของผู้แทนขายทาง ด้านการแพทย์	427
36. สื่อสังคมออนไลน์กับคุณภาพชีวิตการทำงาน ของพนักงานสนามบิน หาดใหญ่ช่วงโควิด-19	435
37. สารสนเทศกับการตัดสินใจให้สวัสดิการของพนักงานของบริษัทเอกชน : กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา	442
ห้องนำเสนอที่ 6 การจัดการการท่องเที่ยว/MICE และการจัดการทั่วไป	
38. แนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว ชุมชน ในพื้นที่พิเศษทางการท่องเที่ยวชุมชนคลองไธสง กรุงเทพมหานคร	451

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

1. รองศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ชัยเจริญวัฒน์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ศศิวิมล สุขบท
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริลักษณ์ บางโชคดี
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลวดี ลิ้มอู่สันโน
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษราภรณ์ สุดตาพงศ์
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฆายนีย์ ช. บุญพันธ์
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑามณี ตระกูลมุกตา
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ จินดาบถ
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ มณีมัย
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มัทนชัย สุทธิพันธุ์
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรวลี ตั้งคุปตานนท์
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิษณุพงษ์ โพธิ์พิรุฬห์
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิจิตต์ เขิงทอง
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรญา สุวรรณโณ
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตยา นิตยโชติ
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จุฬาลักษณ์ พัฒนศักดิ์ภิญโญ
17. ดร.กนกวรรณ วัตกิ้นส์
18. ดร.กุลกานต์ เมเวส
19. ดร.จิตติมา วิเชียรรักษ์
20. ดร.ณติกา ไชยานุพงศ์
21. ดร.ดนุวัต สุวรรณวงศ์
22. ดร.ดรณีกร สุป็นตี
23. ดร.ทรงสิน ธีระกุลพิศุทธิ์
24. ดร.ธัญรดี ทวีกาญจน์
25. ดร.นนทิกัด เพียรโรจน์
26. ดร.พงศกร พิษยदनย์
27. ดร.พัชราภรณ์ บุญเลื่อง
28. ดร.รจนา ขุนแก้ว
29. ดร.ฤชดา เทพยากุล
30. ดร.วันอามิณา บอสตัน อลี
31. ดร.ศิรินุช ลอยกุลนันท์
32. ดร.สิริวิท อีสโร

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

1. รองศาสตราจารย์ ดร.บุษอรีย์ ยี่หมาะ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ บัวชุม
3. รองศาสตราจารย์ ดร.สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์
4. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวารี นามวงศ์
5. รองศาสตราจารย์พรชัย ลิขิตธรรมโรจน์
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชฎา หนูสาย
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรพร ทองชะโชค
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพมาศ ปักเข็ม
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปานแก้วตา ลัคณาวานิช
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัฒนธนะ บุญชู
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภุริทัต อินยา
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา พัฒนา
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริดา นวลประดิษฐ์
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริเพ็ญ ดาบเพชร
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริลักษณ์ ศุทธชัย
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต สงสม
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรจันทร์ ศิริโชติ
18. ดร.ชนาธิป หวังวรรงค์
19. ดร.ปะการัง ชื่นจิตร
20. ดร.ปัญญา สัมฤทธิ์ประดิษฐ์
21. ดร.ปาริชาติ จันทร์ศรีบุตร
22. ดร.ปิยะวดี โรหิตารชุน
23. ดร.सानิตย์ ศรีชูเกียรติ
24. ดร.สุวิมล บัวทอง

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน ในพื้นที่ พิเศษทางการท่องเที่ยวชุมชนคลองโอ่งอ่าง กรุงเทพมหานคร

Potentiality Development Approach for Community-Based Tourism in Special Tourism Area of Ong Ang Canal Community, Bangkok

ชัชฎ์ เอี่ยมสะอาด	Chissanu Aiamssard ¹
นภาพร บ่อแก้ว	Napapond Borkaew ²
วัฒนาภรณ์ โยธาจักร	Wattanaporn Yotachak ³
อรชร ว่องพรรณงาม	Orachorn Wongpan-Ngam ⁴
เกตุศิริ เจริญวิศาล	Kaedsiri Jaroenvisan ⁵

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน ในพื้นที่พิเศษทางการท่องเที่ยวชุมชนคลองโอ่งอ่าง จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ 1) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนคลองโอ่งอ่าง จังหวัดกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนคลองโอ่งอ่าง จังหวัดกรุงเทพมหานคร 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหาร และการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนคลองโอ่งอ่าง จังหวัดกรุงเทพมหานคร ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากร 2 กลุ่ม คือ กลุ่มประชาชนในชุมชนจำนวน 10 คน และ บุคคลจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย สำนักงานเขตพระนคร และสำนักเขตสัมพันธวงศ์ และการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยข้อมูลปฐมภูมิ จากการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อมูลทุติยภูมิ จากเอกสาร งานวิจัยและวารสารทางวิชาการเกี่ยวกับจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเกณฑ์การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และการวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Componential analysis) ผลการศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน ในพื้นที่พิเศษทางการท่องเที่ยวชุมชนคลองโอ่งอ่าง จังหวัดกรุงเทพมหานคร มี 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดการอย่างยั่งยืน 2) ปัจจัยด้านการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

E-mail: aiamssard_c@silpakorn.edu

² นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

E-mail: borkaew_n@silpakorn.edu

³ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

E-mail: Yotachak_w@silpakorn.edu

⁴ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

E-mail: Wongpanngam_o@silpakorn.edu

⁵ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว โรงแรม และอีเวนต์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

E-mail: kaedsiri@ms.su.ac.th

สังคมและคุณภาพชีวิต 3) ปัจจัยด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม 4) ปัจจัยด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ และยั่งยืน 5) ปัจจัยด้านบริการและความปลอดภัย

คำสำคัญ: ชุมชนคลองโอ่งอ่าง การท่องเที่ยวโดยชุมชน การบริหารและการจัดการ

Abstract

This article aimed to propose guidelines for developing community-based tourism management capabilities in the special tourism area of Ong Ang Canal Community, Bangkok. Specifically, the objectives were 1) to analyze the current tourism management capabilities of Ong Ang Canal Community in Bangkok 2) to analyze the factors that contribute to the management of Ong Ang Canal Community in Bangkok 3) to propose guidelines for developing the community-based tourism management capabilities of Ong Ang Canal Community in Bangkok. Two sample groups were selected for this study comprised of 10 people in Ong Ang Canal Community and tourism activities related government officers from Phra Nakhon and Samphanthawong district office. The primary data were collected through participant observation and in-depth interviews. The secondary data were collected using articles, researches, and journals on community-based tourism management and criteria for Thailand's community-based tourism management. The content analysis and componential analysis were employed in the data analysis. The findings identified 5 factors that related to the capabilities development of the community-based tourism management in the special tourism area of Ong Ang Canal Community, Bangkok, which include 1) sustainable community-based tourism administration factor 2) benefit distribution in the community, society, and quality of life factor 3) cultural heritage conservation and promotion factor 4) natural resources and environmental management systems and sustainably factor and 5) service and safety factor.

Keywords: Ong Ang Canal Community, Community Based Tourism, Management

บทนำ

ปัจจุบันแผนพัฒนาการท่องเที่ยวได้รับความนิยมในมิติของการบูรณาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาต่าง ๆ ของประเทศไทย เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาพื้นที่ของประเทศอย่างยั่งยืน เช่น การพัฒนาพื้นที่ฟูลำคลองในกรุงเทพมหานคร เป็นนโยบายหลักที่ภาครัฐให้ความสำคัญ เพื่อช่วยส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นและเป็นแนวคิดหลักในกระบวนการฟื้นฟูเมือง ที่จะส่งผลให้ลำคลองและพื้นที่เกี่ยวเนื่องกลับมามีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนเมือง สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

(พ.ศ. 2560 – 2563) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาให้เกิดความสมดุลใน 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ตอบสนองต่อ นโยบายของรัฐบาลทุกระดับ โดยมีวิสัยทัศน์ คือ “เป็นองค์กรแห่งความเป็นเลิศด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อสร้างชุมชนแห่งความสุข”

ชุมชนคลองไฉ่ฉ่าง เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนริมคลองรอบกรุงตอนล่าง ได้รับการพัฒนาจากต่อมาสำนักการวางผังและพัฒนาเมืองร่วมกับกรุงเทพมหานคร ดำเนินการปรับปรุงฟื้นฟู เมืองตามยุทธศาสตร์ของผังแม่บทการฟื้นฟูย่านเมืองเก่า พ.ศ. 2575 โดยมีแผนการปรับปรุงชุมชนเมืองและพื้นที่เกี่ยวเนื่องริมคลองในกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งพื้นที่ชุมชน เมืองและพื้นที่เกี่ยวเนื่องบริเวณริมคลองรอบกรุงตอนบนแต่ได้มีการดำเนินการปรับปรุงพื้นที่อยู่ในระหว่างปี พ.ศ. 2558-2562 เป็นย่านการค้าขายและแหล่งโบราณสถานที่สำคัญ ได้รับการขุดขึ้นในปี พ.ศ. 2328 พื้นที่ชุมชนริมคลองมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ในช่วงปี พ.ศ. 2543-2558 พื้นที่ของชุมชนแบ่งออกเป็น 2 พื้นที่ คือ คลองไฉ่ฉ่างตอนบน ครอบคลุมตั้งแต่บริเวณป้อมมหากาฬไปจนถึงสะพานดำรงสถิต และ คลองไฉ่ฉ่างตอนล่าง ครอบคลุมตั้งแต่บริเวณสะพานดำรงสถิตหรือสะพานเหล็กไปจนถึงปากคลองไฉ่ฉ่างในทิศใต้ จากการปรับปรุงด้านภูมิทัศน์ เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งปลูกสร้างรกร้างและคืนพื้นที่สาธารณะให้กับประชาชน อีกทั้งความหลากหลายทางด้านสังคมและการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ ตลอดจนเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีความสัมพันธ์กับพื้นที่คลองไฉ่ฉ่างมาตั้งแต่อดีต เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของประเทศไทย และยังได้รับกระแสนิยมเพิ่มขึ้นจากการได้รับรางวัล “2020 ASIAN TOWNSCAPE AWARD” จากโครงการตั้งถิ่นฐานมนุษย์แห่งสหประชาชาติ (UN-HABITAT FUKUOKA) ซึ่งช่วยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในพื้นที่มากยิ่งขึ้น สร้างรายได้ให้กับการค้าขายของคนในชุมชน

จากการศึกษาเชิงพื้นที่เบื้องต้น ได้แก่ การทบทวนเอกสาร การพูดคุยกับพ่อค้าแม่ค้า และนักท่องเที่ยว พบว่า คลองไฉ่ฉ่าง มีการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายด้านเชื้อชาติ และพื้นที่เป็นแหล่งการค้าที่มีความสำคัญมานาน ทำให้คนในชุมชนมีความผูกพัน ห่วงแหนพื้นที่ อีกทั้ง การเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในปัจจุบันทำให้ผู้ประกอบการภายนอกเกิดความต้องการเข้ามาค้าขายในพื้นที่ดังกล่าว ดังนั้นปัญหาของชุมชนคลองไฉ่ฉ่างจากการสำรวจ และสังเกตพบว่าผู้ประกอบการที่เข้ามาค้าขายส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในพื้นที่ เป็นการเช่าช่วงพื้นที่ทำการค้า ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน คลองไฉ่ฉ่างของคนในพื้นที่ อีกทั้งยังขาดศักยภาพด้านการจัดการบริหารพื้นที่ชุมชนที่มีมาตรฐาน ผู้วิจัยจึงเห็นประเด็นปัญหานำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนคลองไฉ่ฉ่าง เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชนสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และสามารถประยุกต์ใช้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาบริหารจัดการชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและควมมีมาตรฐานในการพัฒนาฟื้นฟูลำคลองในกรุงเทพมหานครต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนคลองไฉ่ฉ่าง จังหวัดกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนคลองไฉ่ฉ่าง จังหวัดกรุงเทพมหานคร

3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
คลองไผ่ฉ่าง จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้แนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนคลองไผ่ฉ่าง
จังหวัดกรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการ แนวคิดเกี่ยวกับการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและคำนึงถึง
ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมเป็นหลัก มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของ
ประเทศไทยที่เป็นเกณฑ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการ

7's McKinsey ได้มีการพัฒนาในด้านทศวรรษ 1980 โดย Tom Peter และ
Robert Waterman เป็นสองที่ปรึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านการทำงานเป็นที่ปรึกษาของ
McKinsey & Company ได้นำเสนอแนวคิดการจัดแนวทางการศึกษาไว้ 7 ด้าน สำหรับตรวจสอบภายใน
องค์กรและจำเป็นที่จะต้องมีความใกล้ชิดกันภายใน องค์กรจึงจะประสบความสำเร็จ (ฤทธิชัย บุญธรรม
และวิไลลักษณ์ เรืองสม, 2562) ปัจจัยทั้ง 7 ประการมีความสำคัญยิ่งเป็นตัวส่งเสริมซึ่งกันและกัน ส่งผล
ให้องค์กรมีประสิทธิภาพและนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

Strategy: กลยุทธ์หมายถึง แนวทางหลักของการทำงานหรือแผนแม่บทเป็นแนวทางระดมและ
จัดทรัพยากรขององค์กรถ้ากลยุทธ์เหมาะสมกับองค์กร องค์กรมีทรัพยากรเพียงพอเพียงเหมาะสมกับ
องค์กร องค์กรนั้นย่อมประสบความสำเร็จ

Structure: โครงสร้าง หมายถึง รูปแบบการจัดแบ่งองค์กรออกเป็นฝ่ายๆ หรือกลุ่มงาน มีการ
กำหนดอำนาจหน้าที่และความสัมพันธ์ไว้อย่างชัดเจน โครงสร้างของบริษัทชั้นนำจะมีรูปแบบไม่
สลับซับซ้อนเป็นแบบแบนราบ ทำให้ข้อมูลข่าวสารจากบนลงล่างเป็นไปอย่างรวดเร็ว

System: ระบบการทำงาน หมายถึง ชุดของกิจกรรมต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กันโดยมุ่งสู่
เป้าหมายเดียวกันเป็นระบบที่ดีมีประสิทธิภาพ จึงจะทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้เร็ว ควรมีการเขียน
Flow Chart ประกอบได้เพื่อความชัดเจน

Superordinate Goal หรือ Shared and Value: ค่านิยมร่วม หมายถึง ความรู้สึกร่วมหรือ
ความต้องการของคนส่วนใหญ่ในองค์กร ทิศนคติที่มีต่อองค์กรไปในทางที่ดีหรือไม่ดี

Skill: ทักษะ หมายถึง ความชำนาญเป็นพิเศษ เป็นสิ่งที่องค์กรทำได้ดีเป็นที่เชื่อถือของลูกค้า
องค์กรที่มีทักษะด้านใดด้านหนึ่งเหนือกว่าผู้อื่นย่อมประสบความสำเร็จเป็นบริษัทชั้นนำ

Style of Management: รูปแบบการบริหาร หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารในการทำงาน
ซึ่งมีผลต่อการรับรู้และความเชื่อถือของบุคลากร จะมีผลต่อขวัญกำลังใจของพนักงานและความสำเร็จ
ขององค์กร

Staff: บุคลากร หมายถึง บุคลากรทุกระดับเป็นหัวใจขององค์กร เป็นตัวขับเคลื่อนให้องค์กรประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายขององค์กรที่มีความรู้ความสามารถขวัญดีและจงรักภักดีต่อ องค์กร ย่อมทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นระบบการบริหารบุคคล ต้องดี มีคุณภาพ จึงจะได้บุคคลที่ดีต้องเอาใจใส่ต่อบุคลากร พัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญมากขึ้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน นักวิชาการให้ความหมายดังนี้ ประมาณ เทพสงเคราะห์ (2553) ได้กล่าวถึง ลักษณะที่สำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชน เพื่อชุมชน อันเป็นความพยายามของชุมชนเองที่สร้างอัตลักษณ์ด้านการท่องเที่ยว ให้กับพื้นที่ทางสังคมของชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวชุมชน คือ การท่องเที่ยวที่เป็นเรื่องของ การเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่นและผู้มาเยือน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ในการกำกับดูแลและรักษาทรัพยากรต่าง ๆ ของชุมชนที่มีอยู่ ซึ่งกำหนดทิศทางโดยชุมชนมีลักษณะการจัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชนและชุมชน มีบทบาทเป็นเจ้าของสิทธิในการจัดการ กำกับดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน ตลอดจนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน อันเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน เพื่อประโยชน์แก่ชุมชนโดยรวม สุตถนอม ตันเจริญ. (2560) กล่าวถึง การท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ว่า ลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเน้นคนในชุมชนต้องเป็นศูนย์กลาง ยึดมั่นต่อความเป็นธรรม มีประชาธิปไตย มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมด้วยกระบวนการส่งผ่านวัฒนธรรมไปสู่คนรุ่นต่อ ๆ ไป รวมทั้งต้องมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ จึงจะส่งผลให้ชุมชนมีอาชีพและมีรายได้อย่างต่อเนื่อง ความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป กรมการท่องเที่ยว. (2561) การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมให้ชุมชน มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยผ่านกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดทิศทางการพัฒนายกระดับ คุณภาพชีวิต และการกระจายรายได้ในท้องถิ่น

จากนิยามข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนหมายถึง เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน บริหารจัดการโดยคนในชุมชน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม

องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

องค์ประกอบหลักของ CBT มีอยู่ 4 ด้าน กล่าวคือ 1) ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม 2) องค์กรชุมชน 3) การจัดการ 4) การเรียนรู้ ประเด็นสำคัญของแต่ละองค์ประกอบของ CBT ได้แก่ (พจนานุกรม, 2546 : 15)

1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติ ที่อุดมสมบูรณ์ และมีวิถีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ชุมชนมีวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

2. ด้านองค์กรชุมชน ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน มีปราชญ์หรือ ผู้มีความรู้และทักษะในเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

3. ด้านการจัดการ มีกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชน โดยรวมได้ มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม มีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและ

สังคมของชุมชน ด้านการเรียนรู้ ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถ สร้างการรับรู้ และความเข้าใจ ในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการ เรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน และสร้างจิตสำนึก เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ วัฒนธรรมทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน

4. ด้านการเรียนรู้ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน และสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน

ดังนั้นการวิเคราะห์และประเมินศักยภาพในการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนคลองไธสงโดยใช้องค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของพจนานุกรม (2546) ได้แก่ (1) ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม (2) ด้านองค์กรชุมชน (3) ด้านการจัดการ และ (4) ด้านการเรียนรู้ เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยจัดว่าครอบคลุมตัวแปรสำคัญทุกข้อ รวมถึงการรับรู้และการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

คณะกรรมการนโยบายแห่งชาติ (2559) ได้กล่าวถึงเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางแผน ดำเนินการ และประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอพท. โดยมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้

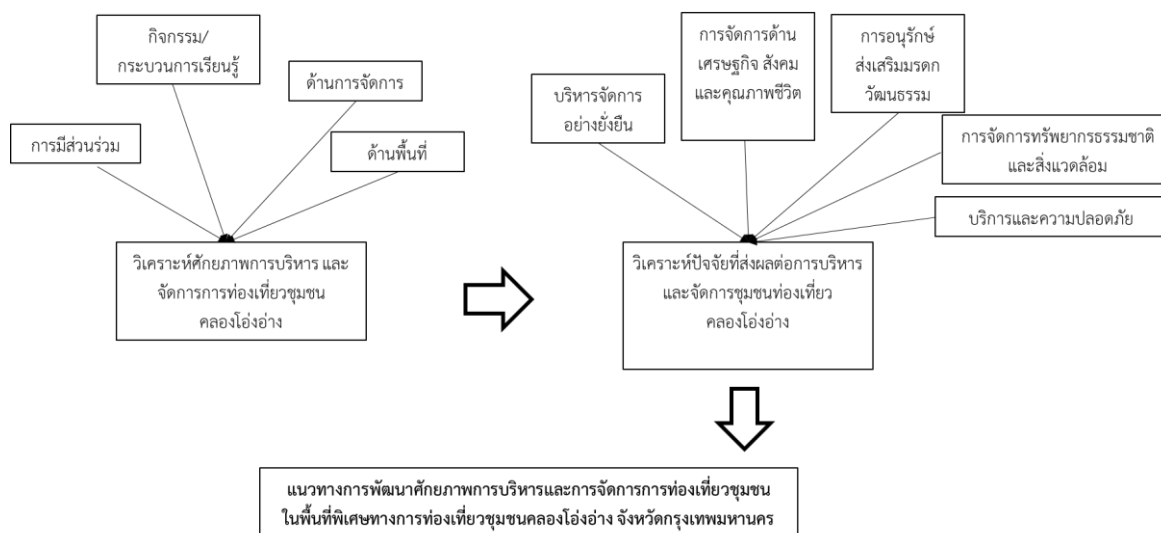
- 1) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 2) ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี
- 3) ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน
- 4) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน
- 5) ด้านคุณภาพการบริการและความปลอดภัย

เกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นถือเป็นหลักเกณฑ์ที่จะช่วยประเมินว่า ชุมชนคลองไธสงมีจุดแข็งจุดอ่อนในประเด็นใดสามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนา ศักยภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อมูลเชิงพื้นที่ของชุมชนคลองไธสง

ชุมชนคลองไธสง ได้รับการพัฒนาจากสำนักการวางผังและพัฒนาเมืองร่วมกับกรุงเทพมหานคร ดำเนินการปรับปรุงฟื้นฟู เมืองตามยุทธศาสตร์ของผังแม่บทการฟื้นฟูย่านเมืองเก่า พ.ศ. 2575 โดยมีแผนการปรับปรุงชุมชนเมืองและพื้นที่ เกี่ยวเนื่องริมคลองในกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งพื้นที่ชุมชน เมืองและพื้นที่เกี่ยวเนื่องบริเวณริมคลองรอบกรุงตอนบนแต่ได้มีการดำเนินการปรับปรุงพื้นที่อยู่ในระหว่างปี พ.ศ. 2558-2562 เป็นย่านการค้าขายและแหล่งโบราณสถานที่สำคัญ ได้รับการขุดขึ้นในปี พ.ศ. 2328 พื้นที่ชุมชนริมคลองมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ในช่วงปี พ.ศ. 2543-2558 พื้นที่ของชุมชนแบ่งออกเป็น 2 พื้นที่ คือ คลองไธสงตอนบน ครอบคลุมตั้งแต่บริเวณป้อมมหากาฬไปจนถึงสะพานดำรงสถิต และ คลองไธสงตอนล่าง ครอบคลุมตั้งแต่บริเวณสะพานดำรงสถิตหรือสะพานเหล็กไปจนถึงปากคลองไธสงในทิศใต้ จากการปรับปรุงด้านภูมิทัศน์ เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งปลูกสร้างรูก้ำและคินพื้นที่สาธารณะให้กับประชาชน อีกทั้งความหลากหลายทางด้านสังคมและการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ ตลอดจนเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีความสัมพันธ์กับพื้นที่คลองไธสงมาตั้งแต่อดีต เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่ง

ใหม่ของประเทศไทย และยังได้รับกระแสนิยมเพิ่มขึ้นจากการได้รับรางวัล “2020 ASIAN TOWNSCAPE AWARD” จากโครงการตั้งถิ่นฐานมนุษย์แห่งสหประชาชาติ (UN-HABITAT FUKUOKA) ซึ่งช่วยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในพื้นที่มากยิ่งขึ้น สร้างรายได้ให้กับการค้าขายของคนในชุมชน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยในเชิงคุณภาพแบบพรรณนา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเป็นประชาชนที่ประกอบอาชีพค้าขายและอาศัยในพื้นที่เป็นเวลาอย่างน้อย 5 ปี สำหรับกรณีบุคคลจากหน่วยงานภาครัฐเป็นบุคคลที่สังกัดและทำหน้าที่ดูแลอยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว พิธีกรรมจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นสำคัญ โดยคัดเลือกจาก 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มประชาชนในชุมชน จำนวน 10 คน และ 2) บุคคลจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย สำนักงานเขตพระนคร และสำนักเขตสัมพันธวงศ์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการสังเกต และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นเครื่องมือวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก แหล่งข้อมูลปฐมภูมิด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก มีลักษณะคำถามปลายเปิดที่ได้รับการตรวจสอบความตรงของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์และความเหมาะสมของข้อคำถามในแง่ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้โดยผู้เชี่ยวชาญ การศึกษาครั้งนี้สัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล (In-depth interview) และใช้เครื่อง บันทึกเสียง กล้องถ่ายรูปเป็นเครื่องมือช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย (1) ข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูล และ (2) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร งานวิจัยและวารสารทางวิชาการเกี่ยวกับจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเกณฑ์การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และการวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Componential analysis) ด้วยการจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่ได้จากข้อคำถามจากการสัมภาษณ์ การตีความแยก ตามประเด็นและแหล่งข้อมูล หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์และประเมินความหมายของข้อมูลตามกรอบบริบทของแหล่งข้อมูลตามประเด็นวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ศักยภาพการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนชุมชนคลองโแงะจังหวัดกรุงเทพมหานครในปัจจุบันจากการศึกษาในภาพรวมสภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนคลองโแงะในปัจจุบัน พิจารณาตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชนและศักยภาพการบริหารและการจัดการพบว่าชุมชนมีศักยภาพในด้านพื้นที่ ด้านกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ ด้านการบริหารและการจัดการและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมและการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิ พบว่า ชุมชนคลองโแงะมีศักยภาพด้านพื้นที่ โดยมีการปรับภูมิทัศน์คลองโแงะให้มีความสวยงามและมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย จนได้รับรางวัล 2020 Asian Townscape Awards จาก UN-Habitat Fukuoka มีไม้ยืนต้นและพันธุ์ไม้ต่าง ๆ เพื่อความร่มรื่นและสวยงาม มีงานสตรีทอาร์ต (Street Art) และกราฟฟิตี (Graffiti) ที่มีการชวนศิลปินดังๆมาสร้างสีสันและถ่ายทอดเรื่องราวของคลองฯ ส่วนศักยภาพด้านกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ ชุมชนคลองโแงะ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น ถนนคนเดินชุมชนคลองโแงะ สตรีทอาร์ต (Street Art) และกราฟฟิตี (Graffiti) ซึ่งเป็นการนำศิลปะมาเชื่อมกับถนนคนเดิน เชื่อมกับชุมชนและวัฒนธรรม สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้มาถ่ายรูป กิจกรรมพายเรือคายัคฟรี การเล่นดนตรีสด ทำให้ชุมชนคลองโแงะมีศักยภาพด้านกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้มาก ส่วนด้านการจัดการ ชุมชนคลองโแงะยังขาดศักยภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบควรมีการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการ มีกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว สามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ ส่วนด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนคลองโแงะ คนในชุมชนยังขาดศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม ซึ่งพบว่าผู้ประกอบการในชุมชนคลองโแงะส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลนอกชุมชนเข้ามาค้าขายหรือประกอบกิจการโดยเช่าพื้นที่ในชุมชน โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการชุมชนน้อย ก่อให้เกิดความไม่ยั่งยืนของการท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับสุดถนอม ตันเจริญ. (2560) กล่าวถึง การท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ว่า ลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเน้นคนในชุมชนต้องเป็นศูนย์กลาง ยึดมั่นต่อความเป็นธรรม มีประชาธิปไตย มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมด้วยกระบวนการส่งผ่านวัฒนธรรมไปสู่คนรุ่นต่อไป รวมทั้งต้องมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ จึงจะส่งผลให้ชุมชนมีอาชีพและมีรายได้อย่างต่อเนื่อง ความสำเร็จของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป สรุปได้ว่าประเด็นศักยภาพผู้วิจัยนำมาเป็นแนวทางการพัฒนา

ศักยภาพการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนคลองโแงะ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ด้านการจัดการและด้านการมีส่วนร่วม เพื่อให้มีศักยภาพในการก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนคลองโแงะได้ต่อไป

2. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนคลองโแงะ จังหวัดกรุงเทพมหานคร จากการทบทวน วรรณกรรมและการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ พิจารณาตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน, ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี, ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน, ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม และด้านการบริการและความปลอดภัย พบว่า ปัจจัยด้านกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดการอย่างยั่งยืน ควรส่งเสริมให้มีกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นทีมงาน ประสานงานด้านการท่องเที่ยวในชุมชนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของแต่ละภาคส่วนที่จะมาทำงานกับ เครือข่ายชุมชนและพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนให้สามารถดำเนินการจัดการแผนงานรวมถึงข้อตกลงร่วมกัน ครอบคลุมทั้งมิติ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน ปัจจัยด้านการกระจายผลประโยชน์ สู่ออกถึง สังคมและคุณภาพชีวิต ควรจัดตั้งกองทุนส่วนกลางพัฒนาชุมชนเพื่อใช้เป็นสาธารณประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปะ และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกิดจากการท่องเที่ยวในชุมชน โดยมีการนำกองทุนดังกล่าวมาใช้จัดกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้ทุกคนในชุมชนได้รับประโยชน์ทั้งทางตรง และทางอ้อมจากการท่องเที่ยว ปัจจัยด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ควรส่งเสริมให้มี ระบบการจดทะเบียนรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชน เช่น บันทึกรประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น เป็นต้น เป็นลายลักษณ์อักษรและสะดวกในการสืบค้น และ ควรส่งเสริมการจัดการการสื่อความหมายข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่คัดสรรมาให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ ปัจจัยด้าน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม อย่างเป็นระบบและยั่งยืน ควรส่งเสริมให้มีการกำหนด แนวพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว มีการแบ่งเขตการใช้พื้นที่สำหรับการท่องเที่ยวในชุมชนให้สมาชิกและนักท่องเที่ยว ทราบ มีการพัฒนา ปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการท่องเที่ยวให้สวยงามตามความเหมาะสม กลมกลืนกับสภาพ ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง สำหรับปัจจัยด้าน บริการและความปลอดภัย ควรพัฒนาแผนงานด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงด้านการท่องเที่ยวในชุมชน มีแผนรองรับ กรณีการจัดการกรณีฉุกเฉิน

3. แนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนคลองโแงะ จังหวัดกรุงเทพมหานคร

1) ศักยภาพการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยการประยุกต์ใช้แนวคิดการบริหาร จัดการของ McKinsey 7s Framework ประกอบด้วย กลยุทธ์องค์กร โครงสร้าง ระบบการปฏิบัติงาน รูปแบบการบริหารจัดการ บุคลากร ทักษะ และค่านิยม พบว่า ด้านกลยุทธ์ต้องการให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นระบบ มีการวางแผนการพัฒนา สามารถเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันในการดำเนินงาน ในทุกองค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอย่างแท้จริง ด้านโครงสร้าง ควรมีการจัดโครงสร้างการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ชัดเจนและครอบคลุมองค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีการจัดตั้งทีมงานกลางสำหรับดำเนินการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประสานงานด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับเครือข่ายการท่องเที่ยวในชุมชน ด้านระบบการ

ปฏิบัติงาน ควรมีการพัฒนาระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพ สามารถทำงานเชื่อมโยงองค์ประกอบ การ ท่องเที่ยวโดยชุมชนและระบบการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอย่างแท้จริง ด้าน รูปแบบการ บริหารจัดการ ส่วนใหญ่ต้องการรูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการ การ ท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความต้องการของคนในชุมชนเป็นหลัก ด้านบุคลากรควรมีการจัดการเกี่ยวกับการ พัฒนาบุคลากรของกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ควรมีระบบการคัดเลือกบุคลากรที่มาจากกลาง สำหรับประสานงานด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนคลองโอรัง และแบ่งหน้าที่การทำงานอย่าง ชัดเจน ด้านทักษะควรมีการพัฒนาทักษะที่เป็นความรู้ในสิ่งใหม่และจำเป็นสำหรับการทำงานด้านการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน นอกเหนือจากทักษะที่มีอยู่เดิมหรือความรู้ดั้งเดิมที่ฝึกฝนมาเป็นเวลานาน และด้าน ค่านิยม คนในชุมชนคลองโอรังมีค่านิยมร่วมกัน ในด้านความสามัคคีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันใน การอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมชุมชน ความมีน้ำใจในการร่วม เป็นเจ้าบ้านที่ดีให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวผู้ มาเยือนด้วยความอบอุ่น ส่งเสริมให้คนในชุมชนตระหนักรู้ถึง ความสำคัญของการรักษามรดกวัฒนธรรม ของชุมชน รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนโดยมี ภาศิต่าง ๆ เข้าร่วม

2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนคลองโอรัง จังหวัด กรุงเทพมหานคร ตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน, ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี, ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน, ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือ สิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน, ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สรุปและอภิปรายผล

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารและการจัดการชุมชนคลองโอรัง ในภาพรวมสภาพ การบริหารการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนคลองโอรังในปัจจุบันชุมชนคลองโอรังมีศักยภาพด้าน พื้นที่ โดยมีการปรับภูมิทัศน์คลองโอรังให้มีความสวยงามและมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย จนได้รับ รางวัล 2020 Asian Townscape Awards จาก UN-Habitat Fukuoka มีการนำศิลปะมาเชื่อมกับ ชุมชนและวัฒนธรรมรวมเข้ากับกิจกรรมถนนคนเดิน ด้านการจัดการ และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน พบว่าคนในชุมชนยังขาดศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม เนื่องจากผู้ประกอบการในชุมชนคลองโอรังส่วน ใหญ่จะเป็นบุคคลนอกชุมชนเข้ามาค้าขายหรือประกอบกิจการโดยเช่าพื้นที่ในชุมชน โดยคนในชุมชนมี ส่วนร่วมในการบริหารและจัดการชุมชนน้อย ก่อให้เกิดความไม่ยั่งยืน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารและ การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนคลองโอรัง จังหวัดกรุงเทพมหานคร จากการทบทวนวรรณกรรม และการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ พิจารณาตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน, ด้านการจัดการ เศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี, ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน,ด้านการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม และด้านการบริการและความปลอดภัย จากการศึกษาโดย การลงพื้นที่ พบว่า 1) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ควรส่งเสริมให้มี กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เป็นทีมงานเพื่อประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงาน เอกชน และชุมชน 2) ปัจจัยด้านการกระจายผลประโยชน์ สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิต ควรจัดตั้ง

กองทุนส่วนกลางพัฒนาชุมชนเพื่อใช้เป็นสาธารณประโยชน์ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปะ และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกิดจากการท่องเที่ยวในชุมชน 3) ปัจจัยด้านการอนุรักษ์และ ส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ควรส่งเสริมให้มี ระบบการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรม ท้องถิ่นชุมชน เป็นลายลักษณ์อักษรและสะดวกในการ 4) ปัจจัยด้าน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ควรส่งเสริมให้มีการกำหนด แนวนโยบายเพื่อการท่องเที่ยว มี การแบ่งเขตการใช้พื้นที่สำหรับการท่องเที่ยวในชุมชนให้สมาชิกและนักท่องเที่ยวทราบ มีการพัฒนา ปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการท่องเที่ยวให้สวยงามตามความเหมาะสม กลมกลืนกับสภาพ ท้องถิ่นอย่าง ต่อเนื่อง 5) สำหรับปัจจัยด้านบริการและความปลอดภัย ควรพัฒนาแผนงานด้านความ ปลอดภัยของ นักท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงด้านการท่องเที่ยวในชุมชน มีแผนรองรับ กรณีการ จัดการกรณีฉุกเฉิน แนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนคลอง โอง่าง จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยการประยุกต์ใช้แนวคิดการบริหาร จัดการของ McKinsey 7s Framework ประกอบด้วย กลยุทธ์องค์กร โครงสร้าง ระบบการปฏิบัติงาน รูปแบบการบริหารจัดการ บุคลากร ทักษะ และค่านิยม ชุมชนคลองโอง่างสามารถพัฒนาให้ครอบคลุมครบทุกด้าน เพื่อนำไปสู่ ความยั่งยืนของการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ ด้านการพัฒนาด้านกลยุทธ์โดยการพัฒนาการท่องเที่ยว ให้เป็นระบบ มีการวางแผนการพัฒนา สามารถเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันในการดำเนินงาน ในทุก องค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ องค์กรวมและกิจกรรมทางการ ท่องเที่ยว ด้านโครงสร้างการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ชัดเจนและครอบคลุม องค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีการจัดตั้งทีมงานกลางสำหรับดำเนินการส่งเสริมกิจกรรมการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน ประสานงานด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับเครือข่ายการท่องเที่ยวในชุมชน ด้านระบบการ ปฏิบัติงาน ควรมีการพัฒนาระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพ สามารถทำงานเชื่อมโยงองค์ประกอบ การ ท่องเที่ยวโดยชุมชนและระบบการทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอย่างแท้จริง ด้าน รูปแบบการ บริหารจัดการ ส่วนใหญ่ต้องการรูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการการ ท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความต้องการของคนในชุมชนเป็นหลัก ด้านบุคลากรควรให้มีการจัดการเกี่ยวกับการ พัฒนาบุคลากรของกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ควรมีระบบการคัดเลือกบุคลากรทีมงานกลาง สำหรับประสานงานด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนคลองโอง่าง และแบ่งหน้าที่การทำงานอย่าง ชัดเจน ด้านทักษะควรให้มีการพัฒนาทักษะที่เป็นความรู้ในสิ่งใหม่และจำเป็นสำหรับการทำงานด้านการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน นอกเหนือจากทักษะที่มีอยู่เดิมหรือความรู้ดั้งเดิมที่ฝึกฝนมาเป็นเวลานาน และ ด้าน ค่านิยม คนในชุมชนคลองโอง่างมีค่านิยมร่วมกัน ในด้านความสามัคคีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันใน การอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมชุมชน ความมีน้ำใจในการร่วม เป็นเจ้าบ้านที่ดีให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวผู้ มาเยือนด้วยความอบอุ่น ส่งเสริมให้คนในชุมชนตระหนักรู้ถึง ความสำคัญของการรักษามรดกวัฒนธรรม ของชุมชน รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนโดยมี ภาควิชา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรจัดทำโครงการให้คำแนะนำชุมชนแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับเกณฑ์การ พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อเป็นแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนได้อย่างยั่งยืน และควรจัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการท่องเที่ยว การพัฒนาการบริการการท่องเที่ยวของ ชุมชน เช่น กลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน นักสื่อความหมายท้องถิ่น ธุรกิจท่องเที่ยว และกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชน เป็นต้น ให้มีความพร้อมในทุกด้านเพื่อผลักดันให้การท่องเที่ยวของชุมชนเข้าสู่มาตรฐานเกณฑ์การ พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ควรจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อเป็นทีมงานกลางทำหน้าที่ประสานงานด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับเครือข่ายการท่องเที่ยวในชุมชน รวมถึงการจัดทำแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและครอบคลุมการจัดการองค์ประกอบการท่องเที่ยวโดย ชุมชนและให้เป็นไปตามเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งในส่วนของบุคลากร การบริการ ความปลอดภัย รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์และรูปแบบการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายและโดดเด่น โดยมุ่งเน้น การทำการตลาดของชุมชนที่ส่งเสริมการขายเพื่อให้สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ และเป็นการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิตได้อย่างทั่วถึงและควรมีการ สนับสนุนและส่งเสริมงานในด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาดให้มีความชัดเจนเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาในเชิงปริมาณเพื่อประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน รวมถึงศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชน นอกจากนี้ ควรศึกษาถึงบทบาทผู้นำชุมชนและปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนคล่อง่องอ่าง เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลครอบคลุมองค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อ การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว. (2561). *วิจัยทัศนองค์กร*. สืบค้น 15 มีนาคม 2564, จาก <https://www.egov.go.th/th/government-agency/211/>

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2559). *เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ.

ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ. (2556). *การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. สืบค้น 16 มีนาคม 2564, จาก https://elibrary.trf.or.th/project_content.asp?PJID=RDG5550028

ทิพพากรณ์ มาเหลน. (2564). *กว่าจะมาเป็นคลองโอ่งอ่าง*. สืบค้น 16 มีนาคม 2564, จาก <http://www.prbangkok.com>

ประเสริฐ โยธินาร์. (2558). มรดกทางวัฒนธรรมผู้ไทยเรณูนครกับมิติการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน. *การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “วิทยาการจัดการวิชาการ 2015 : วิจัยเพื่อ*

สร้างสรรค์เศรษฐกิจชุมชนสู่ประชาคมอาเซียน”, โดยเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ คณะ
วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือ.

- พจนนา สวนศรี. (2546). *คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน = Community based Tourism handbook*. กรุงเทพฯ โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, 2546.
- สินธุ์ สโรบล และคณะ. (2564) *การท่องเที่ยวโดยชุมชน:แนวคิดและประสบการณ์*. เชียงใหม่ โครงการ
ประสานงานวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการ
วิจัย (สำนักงานภาค).
- สุดถนอม ตันเจริญ. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
ของชุมชนบางชั้นแตก จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารวิชาการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*, 13 (2).
- สุรัชย์ ชนะบุรณ์. (2550). *ศึกษาเรื่องศักยภาพและการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านเชียงเทียน
ตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม* : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุรรัช ขุนทอง. (2563). *ความสัมพันธ์ของการใช้พื้นที่เปิดโล่งริมคลองโอ่งอ่างกับชุมชนบริเวณโดยรอบ*.
สืบค้น 15 มีนาคม 2564, จาก<http://ithesisir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/2531>.
- McKinsey & Company. (2004). *Assessing the Global Compact's Impact*. New York:
United Nation Global Compact Office.
- TAT Review. (2562). *การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน*. สืบค้น 16 มีนาคม 2564, จาก
<https://www.tatreviewmagazine.com/article/cbt-thailand/>

NCAM 13

**National Conference on
Administration and Management**

การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารจัดการ ครั้งที่ 13

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ต.คอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90112